

„ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА“

Вип. 37.

Рік вид. IV.

М. СТАРИЦЬКИЙ.

ЯК КОВБАСА ТА ЧАРКА,
ТО МИНЕТЬСЯ Й СВАРКА.

Комедія зі співами на 1 дію.

ЛЬВІВ 1925

ВИДАННЯ „РУСАЛКИ“

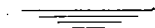
Гол. склад для Америки: Ukrainian Bazaar 2248, Grayling
Ave, Detroit, Mich.

М. СТАРИЦЬКИЙ.

**ЯК КОВБАСА ТА ЧАРКА,
ТО МИНЕТЬСЯ Й СВАРКА.**

КОМЕДІЯ ЗІ СПІВАМИ НА 1 ДІЮ.

(Із старої події).

ЛЬВІВ. 1925.
В - во „РУСАЛКА“.
зі Ставропігійської Друкарні.

Д І Є В І Л Ю Д Е :

Горпина ШПОРТУНИХА — молода жінка, держить корчму.

СТЕПАН — літній чоловік, подорожній.

ПОТАП — небіж його, молодий хлопець.

ШПОНЬКА — старосвітський панок, лисий.

ШИЛО — сусіда його, з економів.

ГАВРИЛО — хлопець Шпоньки.

АНДРІЙ — хлопець Шила.

ПРІСЬКА — наймичка Шпортунихи, дівча.

(Діється на Полтавщині).

Простора хата з кімнатою, доволі гарно прибрана. Просто — вхідні двері, наліво — широкі лави, у кутку — барило та всяка шинкова посудина; направо — двері в кімнату.

ВИХІД І.

Горпина сама.

Горпина — (сидить під вікном, шие очіпок і співає).

Голуб сизий голуб сизий — голубка сизійша,
Батько милий, мати мила — дружина милійша!
З батьком, з матір'ю зійдуся — гріха наберуся.
А з дружиною зійдуся — не наговорюся!
Та вжеж мені не ходити, куди я ходила,
Та вжеж мені не любити, кого я любила!
Та вжеж мені не ходити в ліски по горішки,
Ой, вжеж мені минулися дівочії смішки!..

Ох, правда, правда! Минулася воля дівоча! Не счулася, як і голову покрили... несчуюся, мабуть, як красу мою, мов водою, змив! То була вільною пташкою — мій день, моя й ніч! Ні клопоту, ні журби: було кому журитися! А тепер ні, сама упадаї коло всього: за хазяїствечком назирати, подорожніх вігати та шанувати, щоб не минали господи, бо з того й хліб їмо... Інший пристане, як шевська смола, а прогнати не можна; то тут і хитруй і дури його, що ще мов переїжок не готовий; от спечу, то й піднесу! Сміху з ними — тай годі. А надто з панами, як от Шило, чи Шпонька.. уже й сиві чупрундирі, а все: „Горпиночко, перепілочко, та лебідочко;“ аж засли

няться та облизуються... а я їм: „і паноченьки мої, і голубчики“, а сама собі в думці співаю:

Ой, густий очерет, та лепеховатий,

Чи ти ж мене не пізнав пришелепуватий.

Ой, ти дурний давав, давав, я розумна брала.

Як ти вийшов за ворота — з тебе глузувала;

У городі бузина, перерублена я :

Одчепися ти плюгавий — я полюблена.

Ще хвалити Бога маю чоловіка, що не заздрить, їме мені віри; а то б з другим лиха набралася. А мій ні: ми живемо лагідно. Та що це нема його? Поїхав по горілку, та й пропав: коли б ще не запізнився, бо на дворі таке коїться... аж! (зазира в віконце). І світа не видко — така заверюха: бідному люду тепер горе та й годі. (Прислухується). О, когось і несе вже Бог.

ВИХІД II.

Степан, Потап і Горпина.

Степан — (у кожусі й сіраці). — Помагайт бі!

Потап — (теж; тупає ногами, струшує з кобеняка сніг) — День добрий!

Горпина — (кланяється). — Здорові були! Роздягайтесь!

Степан — (скида сірака). — Та й холодно ж, мат-тері його ковінька, аж руки поклякли.

Потап. — Мороз здоровий, а надто як повернули проти вітру — ножем ріже. (Бе рука об руку).

Горпина. — Погрійтесь же коло печі: оце тільки що витопила.

Степан. — Кетьте нам краще чого такого, для чого чарки роблять.

Потап. — Еге! Піч — то бабська річ, а пляшка — козацька!

Горпина — Та то горенько, що нема ві краплі: я вже чоловіка давно жду з горілкою... от-от буде!

Потап. — Е, кепсько!

Степан. — Погано, Тетяно! Так, значить і погрітися не вдасться?

Горпина. — Та я б радніща, та коли тее.. Почекайте, я паляницю внесу та борщу горяченького всиплю. (Вибігає).

Степан. — Молодиця! Та її хороша нівроку! Ог щастя отому Панасові. Ех, як би на мене.

Потап. — Куди вам, дядьку?

Степан. — Звісно, куди! Знаємо куди!

Потап. — Е-ж, бачить кіт сало, та сили мало.

Степан. — Говори: ще може її тебе за пояса заткнемо, дарма, що сиві! Памятають мене по всіх шляхах: знаємо відкіля підійти. Бували по світах.

Потап. — А вам часами, дядьку, не дався хто в знаки? Не задавали хльору?

Степан. — Мені? Щоб зі мною яка okazія була? Зроду-віку! Та я і з води сухим вилізу, не то що!..

Потап — (підійшов до мисника її переглядає пляшки). — Либонь так?!

Степан. — А ну, її справді, вдарся до скляного Бога: може хоч на чарку пошле нам!

Потап. — Та таки на наше щастя позливаю дещицю!

Степан. — Ог і добре! А ну, ке сюди!— (підходить жартливо).

Потап. — Нате ж, та й мені лишіть половину.

Степан. — Тобі меншу, бо ти молодший...

Потап. — Добра правда!

Степан. — (пє нахильцем). — Спасибі! Не бітєся, лишив і тобі.

Потап. — (дивиться). — Не дуже багато!

Горпина. — (вбігає) — Ог і паляниця, а борщ зараз витягну з печі.

Степан. — Та тут, господиньо, ми без вас позлодійкували трошки.

Горпина. — (висипає борщ) — О! Як?..

Потап. — Поназливали недопитків чарки на дві, та й пожили!

Горпина. — То й добре!

Степан. — Так не сердитєся, ясна кра-
лечко?

Горпина. — Ні! Сідайте ж, та закусіть,
чим Бог послав.

Потап. — Од такого діла не цураються. —
(Всі сідають, їдять, Горпина сіла шити. Кілька
хвилин мовчать, а далі — покволом).

Горпина. З города?

Потап. — Еге ж..

Горпина. — А що?..

Потап. — Борошно..

Горпина. — По чім?..

Степан. — Три з шагом..

Горпина. — А мій по чотирі..

Степан. Добре. — (їдять).

Горпина. — А свинина як?

Потап. — Не дуже.

Горпина. — Пилипівка?

Степан. Еге-ж — (Встають, хрестяться й кла-
няються).

Потап. — Ну, спасибі вам!

Степан. — Уконтентували: тепер і в до-
рогу не страшно.

Горпина. — Та куди ви? Одпочиньте ще!

Степан. Е, ні: спізнаємось.

Потап. — Тепер у Пилипівку не оглянешся,
як і ніч!

Степан. — Ще як поламаємось, то в вас
і заночуємо, моя ясочко!

Потап. — Та ви, дядьку, і нарочито мені
воза поламаєте? Глядіть!..

Горпина. — Вигадайте ще що!..

Степан. — Дале-бі! А може й отой пан,
що ми стріли, поламавсь нарочито? Признавайтесь!

Горпина. — Одчепіться з ним! Який це
там пан?

Потап. — А з Чапліївки — пан Шпонька...

Горпина. — Невже? А я його оце згадувала...

Степан. — Бач, яка правда: панові й чорти
дитину колишуть! Його й згадують, а нашого
брата то ні!

Потап. — Захотіли!..

Горпина. — (жартівливо). — Іншого зга-
давш так, а іншого й jinak.

Степан. — О? Ну, прощайте! А що там
слід?

Горпина. — Та що ласка; сіна не брали?

Степан. — Ні. (Дає гроші).

Горпина. — Спасибі. Не минайте ж нашої
хати..

Степан. — Та я що дня б завертав, як би
ласка. (Підморгує і чухає потилицю). — Га?..

Горпина. — Якої ж вам ще ласки?

Потап. — Такої, як од дядини що-дня!
Коли не за чуба, то по потилиці!..

Степан. — Ге-ге! Такої не треба!

те? пина — (проводячи їх). — Ха-ха, не любі Гор Ну, прощайте ж! Щасливо!.

ВИХІД ІІІ.

Горпина сама.

Горпина. — Ач, і старий, а туди ж? І чого вони до нашого брата так липнуть? Просто і не одчепишся. — (Оглядає кругом) — Чи ба, як забруднили хату; а я люблю, щоб у мене було, як у віночку. (Прибирає). — От тим мені і не до вподоби наша статя, що одно тільки колотись та прибирай за ними. Натомишся за день, а діла й не знати. (Дивиться в вікно). Прісько, Прісько! жажени лишень теля у кошару, а то корову виссе.

Голос Пріськи. — Та от чекайте: ворота одчию.

Горпина. — О! може Панас приїхав?! (Бере на плечі кожух і виходить).

ВИХІД ІV.

Шпонька і Гаврило.

Шпонька — (увіходить у кожусі, обв'язаний поясом, у капелюсі). — Ух! Ох! Фу! Бррр! — (до Гаврила) — Ну, куди ж ти дивишся? Не бачиш, що пан засапався? Ух! Аж дух забива! Оце так! Та ну бо, хоч розперізуй швидче!

Гаврило — (вовтузиться коло пояса). — Та тут затяглось.

Шпонька. — Зубами, зубами... Ой! пропаду! Та швидче бо!

Гаврило — (сіпає зубами й крутить пана). — Нічого не вдієш. Ач, як! (Упирається коліном у спину й тягне обома руками пояса). —

Шпонька — Ой! Та ну тебе к бісу: ти мені і черево перервеш на двоє! Ой!..

Гаврило — Не подається... (Пояс перервався й Гаврило одлітає шкараберть; піднімається, чухається). — Ач і увірвався.

Шпонька. — Я тебе увірву! От, каторжний, трохи вецастя не зробив! (Хапається за живіт і кривиться). — Фу! Скидай же кожуха, непригорений! Так і звук по біси-батька-зна якому!.. — (Гаврило з-за плечий скидає кожуха, так що рукава вивернулись, й кидає його на ослин). Стягай ще чоботи!..

Гаврило — (сіпає за ногу; пан береться за ослона й їздить по хагі). — Коли не злазить..

Шпонька. — Та ну тебе к бісу, ногу одірвеш! (Насилу зняв чоботи й застається в одних довгих панчохах). — Ви б раді пана в ложці води утопити. Які ти санки застріг? Не придивився хиба, що панові легко й шию звернути? Ти думавш, що у пана шия не така, як у тебе? Ти думавш, що панові легко пішки ходити? Га?..

Гаврило. — Та хто ж його знав, що таке скоїться! Я про себе байдуже, а ви ж поїхали на санках пана Шила..

Шпонька. — Не згадуй мені його, — хай він тобі сказиться!

Гаврило. — Та я тільки кажу, що завжди з ним їздите й тепе..

Шпонька — (з серцем). — Ти знов таки? Геть з очей. Та щоб мені санки були полагоджені!..

(Гаврило чухається й виходить).

ВИХІД V.

Шпонька сам.

Шпонька — (ходить по хаті сердито). — Завжди їздите? Тьху! Я тепер на його, собачого сина, й глянути не хочу! Шпонька, каже, свиняча... А, щоб тобі заціпило, ироде!.. А? Я його цілий вік за приятеля вважав... а він, як гадюка та. Тривай, побачимо, хто з нас дворянин? Плюєш на моє дворянство! Плюнуть і тобі межі очі!.. Мій батько, дід, прадід, прапрадід — споконвіку тутешні стовбові... А він хто? — (Ходить) — Який ще з його дворянин? Твій батько пришлець! Ог що! Я тобі докажу! — (Ходить знов по хаті). — Шпонька... Шпоньку всі знають, кого не спигаї!

ВИХІД VI

Шпонька й Горпина.

Горпина. — Здрастуйте, добродію! Чи ще живенькі?

Шпонька. — Здорова була, Горпино! Та так собі, не дуже то... А ти, як ся маєш? Чи ще?..

Горпина. — Та ще, хвалити Бога, живемо, хліб жуємо, та вас згадуємо. Чого це вас, добродію, так довго і в вічі не видати; то було що тижня з приятельом, паном Шилом...

Шпонька — (з запалом). — Який він мені приятель? Ворог лютий, чорт!..

Горпина — (сплеснувши руками) — Що це ви кажете, добродію, на пана Шила? Та ви ж з ним з одної ложки, з одної чарки..

Шпонька. — Було колись, а тепер подаї мені його — заріжу, застрелю!

Горпина. — Ох, моє лишенько! Таке страшне кажеге, та ще проти ночі! Що з вами сталося?

Шпонька. — А ти ще не знала, серденько, який я сердитий! Е, зі мною не шуткуй; я такий, що бррр!..

Горпина. — Цур вам. Я до вас тепер і підступити боятимусь.

Шпонька. — Ну, тобі, перепілочко, підступити безпечно.

Горпина. — Ні, годі; ще й мене застрілете! І що й вигадали? І де б вам з паном Шилом посваритися? Сказано — приятель..

Шпонька — (знов з серцем). — Який він мені приятель? Був кажу, колись, а тепер... тьху! Собака от що..

Горпина. — Та чи ви справді, чи в жарт? Я й не второпаю..

Шпонька. — Навспряжки, навіки... — (Ходить посатанілий) — Я його засужу того христопродавця.

Горпина — (сплеснувши руками) — З паном Шилом позиватись?

Шпонька. — З ним! Хутір продам, а таки того чортячого виродка в саму Сибір запроторю. — (Бе об стіл кулаком). — Побачимо, який ти дворянин. Твій батько — пришлець! От що!

Горпина. — Та з чогож сварка у вас? Як діло було?

Шпонька. — А ось як: — (виймає шклянку й нюхає покволоом, трошки отишений). — Приходить до мене сьогодні отой (плює): „ну, каже, рушаймо, пане Іване, на зайців: перша пороша добра“. — „Рушаймо, кажу, який мене біс в хаті держить“.. Запріг він санки, взяв я свого Хапая... знаєш? — (Горпина крутить головою). — Не знаєш?

Настоящий хорт; недавно купив у капітана. Знатна собака: ребро круте, пога дебела, спина колесом Сивий чисто, тільки під черевом біленьке. . я за його дав двадцять карбованців, дві четверті жита, й пшеничного борошна пять мірок.

Горпина. — Господи!.. За собаку — хліб святий?!

Шпонька. — За собаку? Якаж собака? Не кримська, а хорт настоящий... (Шухає). — Ну, так узяв я свого Хапая, а той — свою Стрілку, кримська погань!.. Ну, сіли ото ми вкупі на сани й поїхали. Гаврило з Хапаям на Гринжолах... Недалеко й заїхали; перевалили отгуть за вигін, на ріллю... коли це зпід коней прись — кудий... Я кричу:— „а-ту його, а-ту його!“ Гаврилко ж мій, чорти б його вбили, десь загавився, а бісів Андрій з Стрілкою так і насів... У мене аж серце — тьох, тьох, тьох! а в очах тільки мель, мель, мель! Я з санок — за зайцем мерщій, та не своїм голосом до Гаврила: „Зарізав, кричу, мене. Спускай Хапая“! Насилу дочувся. Дивлюсь: Стрілка дала угонку та й осіла, а заяць як уструже, так і покотив; а Хапай уздрівши, як припустить, як витянетсья, мов бич... Господи! Я біжу та кричу: „а-ту-ту! а-ту-ту“! Уже й гласу й духу нема; а бісове Шило стоїть на санках, та все на Стрілку... Та куди їй? Тільки кива! А мій як допався — зараз од лісу одрізав, та й насів: одна угонка, друга, круть-мель, круть-мель; заяць уже тільки гранди бє, а це навперейми Стрілка — так і розчипірили. Тільки я власними очима бачив, що мій ухопив, а та паршива тільки на готове наскочила. Так ні! Витришкуватий отой кричить: „Стрілка понесла, Стрілка!“ — „Брешеш, кажу, — Хапай!“ — „Куди, кричить, твоєму кудлатому барану!“ — „Ах ти, кажу, приплець: та в тебе не хорт, а кішка шо-

лудива“! А він: „Мовчи, каже, Шпонька свиняча“! — „Цить, кажу, Шило собаче“! А він мені: „Геть же з моїх санок к бісу! Плентайсь до дому пішки“! „Як? крикнув я, ти хочеш заставити дворянина пішки йти? Та ти хто?! Та я тебе... з начинням“. А він каже: „начхав я на твоє дворянство“! Та по конях! Га? Усі в хуторі знають, що мене з санок спхнуто... Честь мою зачіплено. — (З запалом). — Та я й ото в Сібіряку! Я — не я!

Горпина. Гай, гай! Із за чорт зна-чого, прости Господи, сварку здімати? За собаку на старости позиватися.

Шпонька. — Щож я йому коритися буду, чи що? Він мене з санок пхнув, а другий раз і по потилиці зацідить, а я мовчи? Е, ні! Не на того напав!

Горпина. - Мало чого нема: полаялись та й годі, та й помирилися.

Шпонька. — Як би він не чіпав моєї дворянської чести, то б ще нічо... А то ні! Я не пожалую на його грошей!

Горпина. — Люде кажуть: поли вріж, та тікай од позвів, а вигрішми трусите; тільки славу пустите.

Шпонька. — Не можу я попустити чести: на те я дворянин.

Горпина. — Йй Богу тільки сміху нароби́те, що через зайця глека розбили.

Шпонька. — (Ходить і чуха потилицю; про себе) — Чого доброго, воно тошно будуть сміятись... Так як би ж він не чіпав моєї дворянської чести! — „Начхать, каже, на твоє дворянство“!..

Горпина — (жартливо). — Та годі, годі, паноченьку мій, сердитись; ви ж добрі. От краще

я вам вареничків зварю, або пиріжечків, — то й на серці полегшає, як от співають :

Ой, ти милий, не журись, не сварись,
 А на мене подивись, подивись !
 А я ж таки молода, молода,
 Коло мене втіхонька, не біда !
 Я милому догожу, догожу,
 Борщу й каші наложу, наложу ;
 А в макітру пирогів, пирогів,
 Щоб мій милий тільки їв, тільки їв !

Шпонька — (розмяк). — Та ти, голубочко, заговорити вмієш, та не таке діло... А от, дай мені зараз чарку вистоялки, бо в мене аж під серцем пече..

Горпина — Та тут лихо, нема ні крапельки, чоловік забарився чогось з винниці..

Шпонька. — Ой, горенько моє ! Як же це буде ? У мене й живіт підвело... Хоч би чарочку одну !

Горпина. — Хіба побіжу на хутір, чи не роздобуду де ? (Вибігає).

ВИХІД VII.

Шпонька сам, а далі Гаврило.

Шпонька. — Ох, ох, ох ! Так якомсь на серці погано. І їжа на думку не йде (Замислюється). — Хоч би пів чарочки, щоб не нудило ! (Підходить до пляшок, перебирає, дивиться на світ, хитає коло вуха й нюхає). А хоч би тобі краплина ! От оказія !... Чи не надумався хоч Гаврило з дому узяти ? (Підходить до дверей і одчиняє трохи). — Гаврило, Гаврило !

Гаврило — (з-за дверей). — Чого ?

Шпонька. — Чи ти не взяв з дому горілки?

Гаврило. — Та отам під кожухом у пуделку: ковбаси та паляниця.

Шпонька. — Я тебе питаю за горілку!

Гаврило. — Хиба ж ми горілку беремо, адже завжди пан Шило..

Шпонька. — Тьху! (спльовує з серцем). — Правда, що він завжди брав добру настоялку.. Ох-хо хо! Ні, вже годі, минулося! (Сідає за стіл і замислюється). — І з чого воно в світі коїться оте лихо? Живуть собі люде тихо та любо.. Ні ж! Візьме один.. та й обидить тебе, зневажить.. здійсметься заверуха! Чи є де така губерня, щоб один одного не кривдив? Чорт ма, мабуть! (Нюхає). — Ну, та й кортить горілки! (Спльовує). — Оце сидів би я дома, чи в його.. та по чарці, по другій.. Тьху! Хай йому чорт, аж слина котиться! Ох, правда, правда, лучче соломяна згода, ніж золота звада.. (Зажурився і співає):

Пресучая та журба мене ізсушила;
Вона мене молодого із ніг ізвалила,
А вже ж я отгій журбі та й не піддаюся,
Ой, піду я до шинкарки горілки напюся.
Ой, хто хоче меду пить—ходім до жидівки,
А в жидівки чорні брівки, високі підківки;
Шинкарочка ти моя, насип меду і вина,
Та щоб моя голівонька веселенька була.
[Замислюється].

ВИХІД VIII.

Шпонька й Степан.

Степан.—(крадеться в двері потиху).—Там у Панаса поламалася вісь, то я Потапа лишив коло бочки, — нехай помагас, а сам ніби-то за

вісью, та сюди! Вони там до світа возитимуться, а ми тут на самоті з кралею може до чогось до- балакаємось. — (Озирається). — Та тут хтось є? А, лихо його матері! Ще здається пан з нашого села? Набреше бува жінці... Краще не здибатись з ним. Полізу хйба на піч та рядном вкриюся. (Нишком злазить на лежанку й вкривається рядном.)

ВИХІД ІХ.

Шпонька й Горпина.

Шпонька — (почув, що Горпина дверима стукнула). Це ти, серденько? А що?

Горпина. — Сказано і крапельки нема ніде, та мій чоловік от-от-от мусить бути, почекайте вже!

Шпонька — Аї-аї-аї! Колиб ти перепілочко знала, як мені хочеться! — (Прислухується) А цить, чи то не Панас їде? — (Потирає руки.) От до речі!

Горпина. — (Заглядає у вікно) — Ні, це кіньми, а не волами... (Чути голос: „Дивись же мені, горячими коней не напій!“) Це пан Шило!

Шпонька. — Хто? Він? (Бігав по хаті і зазирає в вікна й двері.) — Га? Оце так! Кудиж мені дітись? — (Кричить.) — Гаврило! Гаврило! Запрягай коня!

Горпина. — Куди це ви, паночку? Що це ви? Чого тікати? Та й санки ж поломані!

Шпонька — (Кричить) — Не хочу я з тим иродом, христопродавцем бачитись! — (Силкується натягти чобіт й скаче по хаті) — Гаврило! Натягай чобіт! Ач, шельмені! Як треба, то й не лізуть! Деж кожух мій? — (Хапається й надіває на виворіт) — Деж та шапка, Господи?!

Горпина. — Та вгамуйтеся, чого ви?
Шпонька. — Ой, лишечко! Іде вже! (Хвпає очіпка та, не вважаючи, надіває на голову й мерщій в двері).

ВИХІД Х.

Тіж, Шило та Андрій; за ними Гаврило.

Шило — (увиходить в теплій бекеші, смусевій шапці й рукавицях; за ним Андрій з батогом. Шпонька наткнувсь прямо на Шила.) — Тю! Що це за мара?! Свят, свят, з нами!

Горпина — (регочеться). — Та го пан...

Андрій — (сміється теж). — Кумедія!

Шпонька. — Каторжні! (Засоромившись, одходить і сідає, одвернувшись, кінець столу.)

Шило. — (До Горпини) — Здравствуй, моя рибочко, здравствуй! Що це в тебе, машкара чи що? Ще ж здається Пилипівка?

Горпина. — (Сміється) — Та то жартували... (Шепче на вухо щось.)

Шило. — Дивно! Жінок у шапках бачив, а чоловіків у очіпках ще не траплялося...

Шпонька — (зриває з серцем очіпка й кидає). — Нема вам до мене діла!

Шило. — Хто там ще озивається? (До Горпини.) — Де це ви такого медведя завели? Дивіться!

Шпонька. — (Кидається до Гаврила; скидає кожух, кидає йому) — Посмієтесь мені на суді! — Все потрачу, а в Сибір запроторю!

Шило. — Ой, ой, ой! Як страшно! Це, їх благородів: дворянин!

Шпонька. — (Скакує) Дворянин! Так — дворянин! А ви хто?

Горпина. — Та годі вам!

Шило. — І то правда: цур йому! (До Андрія) Принеси мені люльку. Та гляди, цибуха продми, а то я знаю тебе: ти так з сіном і подаси, Потягнеш, а воно в горло тобі чорт-зна яка погань лізе.

Андрій. — Та я завше дму. — (Виходить).

Шило. — Дмеш? Глядиж мені, наслинь.

Горпина. — (До Шила) — Якже вас, до бродію, Бог милує?

Шило. — Та поки що йдеться, моя мила: тільки треба купити кадила.

Горпина. — Для чого?

Шило. — (киває на Шпоньку). — А щоб од чортів одкурюватись.

Шпонька. — (на бік). — Сам ти чортяка!

Горпина. — Жартуєте.

Шило. — Ні, не жартую. А розвелись у нас такі, що з тим дворянством, як дурень з писаною торбою носяться! Ти шануй себе, то й тебе поважатимуть, а дворянство оте, як з клоччя батіг.

Шпонька. — Твоє таке й є.

Горпина. — (Тихо) — Навіщо вам та звада? Ви б краще помирилися.

Шило. — (Теж) — Не потурати ж; нехай кирпи не гне! — (До Андрія, що приніс люльку, кисет і кресало.) — Підкинь же сіна коням, та мірку вівса у хазяйки візьми! (Той виходить) А мені, моя рибочко, принеси оце зараз миску сметани, та вкинь туди сиру свіжого, бо мені їсти хочеться, аж тіло труситься.

Горпина. — Добре, добре! Я зараз! — (До його жартуючи.) — Та помиріться бо, я за те вас поцілую.

Шило. — О? Давай завдаток!

Горпина. — (вибігає) — Е, плата вкінці!

В И Х І Д Х І.

Шило й Шпонька, та Степан на печі.

Шило. — (Дивиться й дме в цибух) — Сопе! Щось харчить? (Дме ще дужче).

Шпонька. — (На бік.) — От дме! Й не лусне!

Шило. — (Вибиває люльку об чобіт.) — А може б перше голубочки? Чи не розбилася — (Виймає пляшку, любує.) — Ні, ціла. Ех добра, ця старочка-вистоялочка, аж губи злипаються.. А ну, моя голубочко, моя втіхо, заговори мені лихо! — (Наливає чарку й дивиться на світ.) — А! аж червона; а душить, мов тягне душу на пораду...

Шпонька — (стиха повертає голову до пляшки й одвертає раптом). — Щоб тебе за живіт потягло!

Степан — (висовує голову з під рядна). — А маттері його чорт, смашна мабудь! (Сплюває).

Шило — (підносить чарку). Ну, чарочка, чепурушечка, пє Сидорова душечка. (Киває на Шпоньку). — Нехай же нашому ворогові ікнеться, як собака з тину урветься...

Шпонька. — Нехай тобі, проде!

Шило — (пє й ставить на стіл чарку). — Кха!.. Добра! Мов у животі полоскотала... Сказано, голубочка!

Шпонька. — (Позирає й одвертається) — Розносився біс з настоялкою! Аж нутро верне... просто пропаду!

Шило. — Хто пє, той хвалить, а хто не пє, того давить...

Шпонька. — Куди мені од цього розбишаки дітись! Нападом лізе. (Хоче знов надіти чо-

біт, але він не налазить). — А тут тобі чобіт не налазить, хоч розірви!

Шило. — От, тепер би й сметанки; тільки по першій не закусують. (Наливає). — А по другій пилоб і ледащо, аби було за що! (Піднімає чарку). — Ну, хай же наші дворяне будуть твезезі, не п'яні, а нам сіромам, аби заснути дома..

Шпонька. — Ну, хтож його видержить таку муку?

Шило. — Справедлива животкова, як масло. (Ставить на стіл).

Степан. — (Сплювує). — А, чисто кишки витягне; хоч би рушав далі, а то чого доброго цілу ніч тут прочолсмається з чаркою, то моя справа вийде на кепське...

Голос Андрія — (з надвору). — Геть од наших коней далі.

Голос Гаврила. — Тю! А ти не підходь до наших санок!

Андрій. — Та вони тільки курям на сідало.

Шило — (сміється в голос).

Шпонька — (бє кулаком об стіл). Ну, хутір продам, всього збудусь, а засужу вас обох розбішак, в кайдани замкну!

Шило — (свистить). — Фю! Фю!..

ВИХІД XII.

Тіж і Гаврило.

Гаврило — (вбігає). — Там, пане, той розбішак розламав чисто наші санки.

Шпонька — (схоплюється). — Бий його мовою рукою!

Гаврило. — Та ще, каже, підете пішки, бо звикли.

Шпонька — (визвіряється). — А, це по приказу душоубця цього робиться таке безчестя моему званню? — (Хапає сокиру.) — Бери оцю сокиру, рубай їхні санки.

Шило — (встає). — А ну, спробуй; то я цибухом цим так тебе вріжу, що й твій дурний пан не одліпить...

Шпонька. — Рубай санки, рубай його!

Гаврило. — Ой, Господи! — (Злякався й труситься).

Степан — (підводиться з печі). — От, попався в баталію!

Шило — (заміряється). — Тікай, щеня, поки не зацідив по голові!

Шпонька — (хапається за цибух). — Бий його, рубай його!

Гаврило. — Ой, гвалт! — (Тікає.)

Шило — (повернувшись). — А, так ти, так? З тобою по чеськи, а ти бачу по-песьки... Геть!..

Шпонька — (злякавшись). — Не пушу, не пушу! Ой, уба!

Шило — (грізно). — Пусти ж, а то такого духопелу дам!

Шпонька. — Не пушу! Ой, рятуйте!

Степан — (з печі) — Рятуйте!

(Тягаються з цибухом по хаті, Шпонька ближче дверей).

Шило. — Пусти ж! — (Вириває цибуха, Шпонька одлітає до дверей, а Шило до печі й, розмахнувши цибухом, прямо урізав Степана по лобі.)

Степан. — Ой убив, убив! — (Зривається і прямо під ноги Шпоньці, той упав).

Шило. — Злодій, злодій! Держи! — (Степан виривається, та до дверей, за ним Шило;

в двері увиходить наймичка з мискою сиру, а за нею хозяйка з мискою сметани. Степан прожогом збиває наймичку з ніг; та летить з мискою й падає; Степан у двері, вибиває у хозяйки сметану всю собі на голову; Шило за ним. Гвалт; усі кричать: „Ой розбітняки! Лови! Хапай! Злодіт!“

В И Х І Д XIII.

Шповька і Пріська.

Кілька часу обов лежать; першою встає Пріська.

Пріська. — Ой, лишечко! Ой матінко! Що ж це таке?

Шповька — (підводить голову) — Чи я живий, чи я мертвий?

Пріська. — Ох, не знаю, паночку, не знаю...

Шповька — (мацає себе). — Чи я вже на тім світі? Га?? — (Підводиться.)

Пріська. — Не знаю, не знаю! — (Тікає прожогом.)

Шповька — (схоплюється). — Ні, здається, живий ще? Слава тобі, Боже! Господи, пом'яни царя Давида і всю кротість його! (Озирається по хаті.) На смерть перелякали. (Труситься.) — Треба буде переполох виливати.. Хоч би чарочку горілки, а то пропаду, їй Богу пропаду! (Зобачив на столі чарку.) Чи ба! Ось і вона! І повна, дале-бі повна! (Підходить і придивляється.) — А справді на колір добра — червонувата: певне шахраном підкрашена? (Нюхає.) — Ні, не чуть; а чимсь добрим одгонить.. (Сплювує й одходить приспівуючи: „Пресучая та журба“) — Тьху! Як кортить, мов перед смертю... наче коти в животі скребуть! Надало ж з оттим чортом полаялись! Оце б будькались, та будька-

лись... (Відходить до дверей, прислухується і приспівує: „мене ізсушила“ і далі знов до чарки). — Чи не покоштувати б, га? Трішечки! Він не пізна! А може його й вбито? (Бере чарку й знову ставить на стіл). — Ні, цур їй! Ще як пійма, то потягне, мов злодія. І принесла ж його нечиста сюди з запіканкою. Та ще й поставив на спокусу. Розбить її к чорту, щоб і знаку не було! (Бере чобіт і заміряється на чарку). — Шкода тільки посудини. (Опускає чобіт) — Далебі не видержу, так хочеться аж-аж-аж! А ну, тільки язиком умочу, чи справді горілка? (Коштує) Вона! (Облизується) — Як би він мові дворянської чести не чіпав!.. Та й я лаяв же; воно може і гріх, що за онучу збили бучу! Га? Випить би, мат-тері його чорт, щоб не кортіло. (Підносить тихо чарку й озирається) — Чи пити, чи не пити?.. Аж рука тремтить, мов на сраженні!.. (Підносить до рота) — Ех; один тому час: що буде, то буде — випю! (Перехилився зразу) — Кха! Мов на світ народився! (Ставить чарку на стіл) — А тепер і ковбаскою закусити. (Бере з пуделка ковбасу й почувши, що хтось іде раптом сідає до столу й весело приспівує: „Вонаж нене молодого із ніг ізвалила!“)

ВИХІД XIV.

Шило і Шпонька)

Шило — (до себе). — Утік шельменний дід: чисто у сметані, слизько було й ухопити. І який воно чорт? Так і чкурнув геть по полю без шапки! Налякав, бісів син, і хазяїтку й наймичку: десь поховались так, що й не знайдеш! (Нишпорить по миснику) — А хоч би тобі шматочок хліба, а туг їсти, аж плач! (Придивляється до чарки)

— Ач, як висохла! Мов вилизано! Гм! гм! Це значить підголив, як той москаль! (Моргас на Шпоньку)

Шпонька — (а ні зморгне — одно запи- хасться ковбасою)

Шило — Е-е-е! Що він трощить там, га? Чи не капосний, випив оце та й закусь. Іще як чвака...

Шпонька — (про себе, голосно) — З час- ником таки положили: іншим це до смаку, а мені ні.

Шило. — Щей і дратує! А справді часник чути!.. Що це мені? — (Плює) — Мов три дні не їв.

Шпонька. — Зім оцю, та там ще якась є.

Шило. — Отже все поїсть: там і пелька, мов прірва... Бач — лига, як Мартин мило...

Шпонька — (ламає друге кільце). — О! З печінкою та з сальцем, оце моя любима!

Шило. — З печінкою! А? Чи попросити, чи просто вирвати з рук? А в тім цур йому! Хоч люльку б посмоктать, може чи не перебєс? — (Дос- тає кисет і набиває люльку).

Шпонька — (на бік). — От, тепер би хиль- нути по другій. А!

Шило — (креше). — Ну та й охляв, мов щеня в дощ! Аж за печінки тягне! Ет, треба кінця покласти. — (Креше) — Гай, гай! Чи не дурні ми з тобою, пане-брате?

Шпонька — (жучи). — Може хто й дур- ний, а я ні!

Шило — (виймає пляшку). — Тут ось яка благодать, а ми з тобою надулись мов сичі, та й індичимось.

Шпонька — (закидає оком на пляшку). — Ох, ох!

Шило. — Тут і ковбаса і чарка, а в нас іде сварка.

Шпонька — (дивиться вхітно на пляшку)
— Ох, ох!

Шило — Оце б ми як перше: „будьмо, та будьмо“, та ковбасці дорогу промочували, а то...

Шпонька — (з під лоба). — А хто ж винен?

Шило — Ти ж почав.

Шпонька — Не я, а ти. Я сказав тільки, що Хапай поніс, а ти й почав: „і брешеш, і такий ісякий“ і дворянство зачепив...

Шило. — Та цур йому згадувати; обоє — рябов. Знаєш що пане-брате? — (Встає і булькає пляшкою). — Помиримось! Чи не гріх такий на старість братерство ламати?

Шпонька — (тихо). — Воно й справді, чи не гріх.

Шило — (підходить і нюхає ковбасу). — Та ну бо вже, годі! Подивись мені в вічі!

Шпонька — (на бік) — Чи помиритись? Га? (Встає й дивиться в землю).

Шило — Ну ж, зведи очі! Адже я до тебе встав...

Шпонька — (потиху підводить очі, а далі рішучо). — Помиримось! Нехай йому біс! (Обнімаються і цілуються тричі).

Шило. — Прости мене, мій братіку!

Шпонька. — І ти мене!

Шило. — І вдруге!

Шпонька. — І втретє!

Шило — (бере під руку Шпоньку). — А тепер, друже мій, ходімо й поклонімося до нашої пляшечки-череваточки: нехай вона зніме наругу, та залле нашу тугу.. (Наливає чарку) — А ну, торкай, покажи ще штуку... Ха, ха, ха!

Ш понька — (сміється). — Хе, хе, хе! Та ну! То, тоді не я, а вона справді вимерзла... — (Пе) — Кхе! а! мов світ піднявся! — (Одламує собі шматок ковбаси).

Шило — (наливає), — І я радий! — (Пе) — А ну давай лишень і зубам роботу. — (Одшмаговує ціле кільце ковбаси) — А то так мене аж жур було обгорнув...

Ш понька — І мені так було смутно!

Шило — А що? Чоловік на одній позі не ходить, а на двох.. — (Наливає).

Ш понька — (бере). — Еге, еге! Оце ти мене серденько, як із труни звів — (випиває і цілує Шила).

Шило — (наливає). — А що, пане Йване, Бог любить Тройцю. — (Пе).

Ш понька — (пе). — А так, так, голубчику — (Наливає знову) — А хата на чотирьох вуглах ставиться.

Шило — На чотирьох, іменно! (Пе).

Ш понька — (пьяний). — Спасибі, голубчику... — (Цілує його) — Ти такий добрий, а я.. свиня...

Шило. — Нехай воно... цур йому! Знаєш що? Бери її Стрілку собі, нехай вона у тебе...

Ш понька. — Ох, братіку, як же ти без хортів зостанешся? Ох, свиня я, свиня я, свиня...

Шило. — Не вбивайся бо..

Ш понька — (починає плакати).

Шило. — Не надривай себе!

Ш понька — (хлипа). — Сирота я, ні брата, ні матері. Один ти тільки в мене її був, та її того зобидив!

Шило. — Бог з ним, годі.

Ш понька. — і для чого Бог сотворив того заїця?

Шило. — І-і! не руш! Бог усе зна! (Цілюються).

ВИХІД XV.

Тіж і Горпина.

Горпина — (з опаскою одчиняє двері). — О! Цілюються!

Шило. — А, Горпино! Іди, не бійся тепер.

Шпонька. — Минулося вже, серденько, минулося!

Горпина. — Хвалити Бога! А я йду та й сама не своя: такого ляку нагнали, а надто тим злодієм.

Шило. — А ну, признавайтесь, кумо, якого чорта на печі ховали?

Шпонька. — Еге, еге, щіпонько!

Горпина. — Кого я ховала? Нехай він вам сказиться!

Шило. — Так і повірили! А чого він лежав на печі?

Шпонька. — Еге, на тепленькому, горличко моя!

Горпина. — Чого? — (крізь сльози) — Що це ви на мене вигадуйте, панове? Як вам не гріх?

Шило. — Та ми жартуємо: дід якийсь був, у бороді..

Горпина. — Дід, кажете? Та це чи не Степан? Він з небожем заїздив оце.

Шило. — Ну, буде ж по середах згадувати: весь у сметані, так і чкурнув; обмерзне поки добіжить!

Горпина. — (сміється). — Котюзі по заслугі!

Шпонька. — А оттакій кішечці маюсенькій? У! (Підморгує).

Горпина. — Не забувайте й ви сметани!
Шпонька. — Хе, хе, хе! Поки до сметани,
випємо краще на radoщах.

Шило. — Випий з нами Горпиночко. (Наливає).

Шпонька. — І ми коло такої куріпочки-перепілочки помолодшавмо. — (Бадьориться)

Горпина. — (Приймає чарку до рук) — Я така рада, що втишилась звада! Ну, дай же, Боже, щоб заснуло лихо, а між вами, щоб було тихо. — (Пригублює).

Шпонька. — (Одхиляє чарку). — Ну-бо, пошукайте дна в чарці?

Горпина — (кривиться). — Пекуча! — (Знов одпихає трохи).

Шило — (Одхиляє чарку) — Хиба лишавш на сльози, чи що?

Горпина. — Та я й уплюсь. — (Пє!) — Ху, нехай їй цур яка, аж у голові закрутило.

Шило. — Заспівай тепер нам, знавш, такої, щоб і хата заходила.

Горпина. — А будень-гріх!

Шпонька. — Та ну-бо, перепілочко, на radoщах.. — (Наливає й пє) — На веселощах...

Горпина. — З вами тільки гріха доскочиш!

Шило. — То ваша сестра до гріха приводить.

Горпина. — Тільки на жінок лихо звертаєте, а що б ви без нас робили, га?

Шпонька. — Ох, і не кажи, ціпонько! Пропали б! Пропали б!

Шило — (сміється). А може б що й придумали.

Шпонька. — Не придумали б, не придумали б... Сказано — премудрість.

Шило. — Годі, зачинай, Горпино!

Шпонька. — Заспівай-бо!

Горпина — (співає):

Коли б мені Господи,
Неділі діждати. (bis)
Сюди туди й он куди,
Неділі діждати...

Шпонька та

Шило. — Сюди туди, он куди і т. д.

Горпина —

То б пішла я
До роду гуляти! (bis).
Сюди, туди і т. д.

Шпонька та

Шило. — Сюди, туди, он куди.. і т. д.

Горпина —

А у мене увесь рід багатий,
Будуть мене часто частувати!
Сюди, туди, он куди і т. д.

Шило та

Шпонька — Сюди, туди, он куди...

Горпина —

А я буду повну випивати (bis)
Сюди туди і т. д.

Шило — та

Шпонька. — Туди, сюди, он куди... і т. д.

Шило — (схоплюється й починає співати,
пританцювуючи); —

Отак чумак дочумакувався,
Скинув штани, та й у боки взявся!
Ой, чумаче, голубче!
Чом ти не робиш як лучше?

Горпина —

Чужі люде конопельки сіють,

А наші у мішечку приють!
Ой ти чумаче.. і т д.

(Танцює з Шилом: Шпонька підспівує на губах, підхитуючи плечима й головою).

Шило —

Та чужі люде конопельки мочать,

Горпина —

А наші десь свині волочать!
Ой, ти чумаче, і т. д.

Шило. — Ех, папе Йване, покажемо їй, які ми старі! — (Починає садигь гопака; Шпонька схоплюєся теж танцювати на вприсядки, держучись тільки за ослони, щоб не впасти).

ЗАВІСА ТИХО СПАДАЄ.

Видавництво „РУСАЛКА“

Львів, Куркова 10.

поручає отсі новини:

„Устав богослужень“ на 1926 р. о. О. Горчинського wraz з календаром і новими розпорядками
Митр. Ординаріату зл. 3. —

„Господарський Календар“ на 1926 р. Богато ілюстрований
зл. 3. —

„Веселий Календар“ на 1926 р. зл. 2. —

„Літературні Листки“ товариська „Забава“, яка повинна
знаходитись в кожній інтелігентній
сім'ї зл. 1. 50

„Лісня Богові“ о. д-ра Костельника зл. 2. —

„Начерки проповідий“ о. Горчинського зл. 0. 50

„Театральне Мистецтво“ річн. I 3 зл.; р. II 3 зл. р. III 4 зл.
(Необхідні підручники для тих, які хочуть вести по се-
лах амат. театральні гуртки)

„Театральна Бібліотека“ — около 100 п'єс театральних для
сільських театрів компл. I 40 зл. II 50 зл.
(В першій сортименті в дешевші примірники, в другій
дорожчі).

„Історія політичної економії“ проф. Шимоновича 3 зл. —
(Необхідна книжка для кооператив).

„Листівки“ з привітом на Різдво, Новий Рік, Великдень
— 10 шт. 1 зл. 100 шт. 8 зл. —

Новий каталог В-ва — поміщений в „Господарським
Календарі“ на 1926 р.

Постійно на складі: діточі видання, молитвеники, цер-
ковні (богослужбні книги), евангелія (напрестольні)
в брошурі і оправі, помяники усопших, образці святих
і т. п.

На пошту треба долучати при замовленню 0.50 сот.

Адреса для Європи: Вид. „РУСАЛКА“, під ред. Гр.
Гануляка, ЛЬВІВ, Куркова 10.

Головне заступство видань „Русалка“ на Америку і Ка-
наду, книгарня Ю. Цебринського: Ukrainian Bazaar 2248
Grayling Ave, Detroit, Mich.

Нові театральні пєси,

Які можна набути у В-ві „Русалка“: „ЛИХО З ЖІНКОЮ, ЛИХО БЕЗ ЖІНКИ“, комедія.	0·30
„ЗАРУЧИНИ ПО СМЕРТИ“, комедія, 2 дії.	0·80
ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО“, ко- медія 3. дії	0·90
„Як КОВБАСА ТА ЧАРКА, ТО МИНЕТЬСЯ І СВАРКА“, комедія.	0·80
„МІЩАНЕ“, драма з міщ. життя.	1.—
„ХМАРА“, драма на 5 дій.	1·60
„ЧУМАКИ“, комедія на 4 дії.	1·60
„ПРИГОДИ ВЧАТЬ ЗГОДИ“, комедія,	1.—
„КЛЮБ СУФРАЖИСТОК“, комедія.	1.—
„ДНІ НАШОГО ЖИТТЯ“, драма, 4 дії.	1·20
„ТРІВОЖНІ ДУШІ“, драма 3 дії.	1.—
„РОМАНТИЧНІ“, комедія, 3 дії.	1·20
„ФІЛІ МОРЯ І ЛЮБОВИ“, траг. 5 дій.	1·20
„ЛІСОВА ПІСНЯ“, Лесі Українки, 3 дії	1·20
„КОМЕДІЯ ПРО ЧОЛОВІКА, ЩО РЕ- ДАГУВАВ ХЛІБОРОБА.	1.—
„КОМЕДІЯ ПРО ЧОЛОВІКА, ЩО ОДРУЖИВСЯ З НЕМОВОЮ.	1·20
„ЮВИЛЕЙ“, Чехова, комедія,	1·20
„ПРЕГАРНІ САБІНЯНКИ“, ком.-сатира	1·20
„ВІДВІДИНИ“, комедія.	1·20
„ЗРАЗКОВИЙ МУЖ“, комедія.	1.—
Замовляти у Гр. Гануляка, Львів, Куркова 10.	